

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.8
la Hotărârea Consiliului INJ
nr.6/7 din 03.07.2015*

CURRICULUM
la disciplina

Probațiunea juvenilă
(consilieri de probațiune)

AUTOR:

Sergiu MĂRGĂRINT
*Șef adjunct, Oficiul central de probațiune,
Formator INJ*

_____ AVIZAT

Mariana PITIC, Șef Direcție instruire și cercetare

CHIȘINĂU 2015

I. PRELIMINĂRI

Convenția cu privire la drepturile copilului prevede că în toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotite socială, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesul superior al copilului trebuie să fie luat în considerare cu prioritate. Atunci când este determinat interesul superior al copilului, trebuie să se dea o pondere corespunzătoare părerii și opiniei copilului implicat sau afectat; toate drepturile copilului, precum dreptul la demnitate, libertate și tratament egal trebuie să fie respectate întotdeauna; trebuie să fie adoptată o abordare cuprinzătoare de către toate autoritățile relevante pentru a ține cont de toate interesele implicate, inclusiv bunăstarea fizică și psihică și interesele legale, sociale și economice ale copilului. Sistemul de justiție pentru copii va căuta să asigure bunăstarea minorilor și să facă în așa fel, încât reacția față de delincvenții juvenili să fie întotdeauna corespunzătoare circumstanțelor delincvențelor și delictelor. O justiție prietenoasă copilului este o justiție accesibilă, corespunzătoare vârstei copilului, rapidă, adaptată la și concentrată pe necesitățile și drepturile copilului, inclusiv dreptul la un proces echitabil, dreptul de a participa la și de a înțelege procedurile, dreptul la viață privată și de familie și dreptul la integritate și demnitate. O justiție prietenoasă copilului garantează respectarea și implementarea eficientă a tuturor drepturilor copilului la cel mai înalt nivel posibil. Copilul implicat în sistemul de justiție trebuie tratat cu demnitate, grijă, sensibilitate, echitate și respect în cadrul oricărei proceduri sau caz, cu o atenție deosebită pentru situația lui personală, bunăstarea și necesitățile specifice, și cu un respect deplin pentru integritatea sa fizică și psihologică. Acest tratament trebuie să îi fie oferit, indiferent de modul în care a intrat în contact cu procese judiciare sau non-judiciare sau alte intervenții și indiferent de statutul său legal și capacitate în orice procedură sau caz. Cazurile cu participarea copiilor trebuie să fie gestionate în medii non-intimidante și sensibile pentru copii. Consilierul de probațiune are un rol special în asigurarea respectării tuturor acestor exigențe, eforturile consilierului de probațiune în cazurile date urmând să fie orientate spre:

- evaluarea personalității și identificarea nevoilor psiho-sociale ale copilului în conflict cu legea;
- identificarea măsurilor care ar asigura protecția copilului, inclusiv promovarea unei abordări de intervenție minimă la oricare dintre etapele în care copiii intră în atenția autorităților din sistemul de justiție, folosind căi extrajudiciare;
- asigurarea respectării interesului superior al copilului în procesul de integrare socială;
- acordarea de asistență psiho-socială la faza prezentințială;
- supravegherea, asistența și consilierea la faza sentințială și în procesul de integrare socială post – detenție a copiilor în conflict cu legea;
- cooptarea resurselor disponibile în comunitate către nevoile copilului în conflict cu legea.

Curriculumul înglobează trei dimensiuni: cunoaștere, aplicare, integrare. Cunoașterea include acumulare de informație și sistematizare de concepte în domeniul probațiunii. Aplicarea și integrarea presupune formarea și dezvoltarea capacităților de transfer a cunoștințelor teoretice și de utilizare a abilităților practice în activitatea profesională cotidiană, la soluționarea situațiilor problemă și la rezolvarea sarcinilor cu grad avansat de complexitate.

II. COMPETENȚE

- explicație noilor tendințe internaționale și europene în domeniul justiției pentru copii;
- descrierea noilor tendințe în domeniul justiției pentru copii în Republica Moldova;
- interpretarea spectrului de drepturi și obligații pe care le are copilul implicat în sistemul de justiție penală;

- explicarea particularităților de dezvoltare a copilului;
- identificarea categoriilor de servicii de suport destinate copiilor în conflict cu legea în cadrul probațiunii prezentențiale, sentențiale și post-detenție;
- descrierea particularităților de aplicare și punere în executare a muncii neremunerate în folosul comunității aplicată copiilor;
- expunerea particularităților de pregătire către liberare a copiilor din detenției.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei audientul va fi capabil:

- să deducă din actele internaționale și europene exigențele față de un sistem de justiție prietenos copilului și spectrul de drepturi pe care le are copilul în cadrul sistemului de justiție;
- să argumenteze respectarea principiilor probațiunii și a interesului superior al copilului în cadrul unor intervenții în comunitate;
- să evalueze impactul intervenției consilierului de probațiune în protecția și integrarea socială a copilului în conflict cu legea;
- să determine modalități individualizate de intervenție în funcție de cauzele și tipurile de comportament delincvent manifestat, factorii de natură să inhibe sau să accentueze comportamentul delicvent;
- să depășească dificultățile în interacțiunea cu copiii subiecți ai probațiunii;
- să utilizeze modele eficiente de asistență psiho-socială și consiliere a copiilor subiecți ai probațiunii la etapă prezentențială, sentențială și post - detenție;
- să identifice cele mai eficiente modalități de desfășurare a primei întrevederi cu beneficiarul minor, de explicare a conținutului măsurii /pedepsei și de stabilire a încrederii reciproce;
- să asigure continuitatea intervenției specialiștilor în cadrul procesului de pregătire pentru liberare și integrare post-detenție a copiilor subiecți ai probațiunii;
- să dezvolte parteneriate durabile pentru focalizarea resurselor disponibile în comunitate la nevoile copilului în conflict cu legea.

V. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Probațiunea juvenilă	Sergiu MĂRGĂRINT	2015	14	6	8	Teste pentru verificarea cunoștințelor

V.TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr.	TEMATICA	Ore curs	Ore practice
1.	Organizarea activității de probațiune în privința minorilor subiecți ai probațiunii	1	2

2.	Etiologia comportamentului delincvent, Teoriile comportamentului delincvent.	2	2
3.	Manifestări specifice vârstei adolescente. Perioada tinereții și maturității. Profilul psiho-social al delincventului minor	2	2
4.	Punerea în executare a muncii neremunerate în folosul comunității aplicată copiilor subiecți ai probațiunii	1	2
	TOTAL	6	8

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice/ Resurse logistice	Lucrul individual
Tema 1. Organizarea activității de probațiune în privința minorilor subiecți ai probațiunii		
<i>Ore curs</i> <i>a) Repere de conținut:</i> - Definirea conceptului de probațiune juvenilă - Procesul de evaluare psihosocială a minorilor - Dimensiuni ale evaluării <i>Ore practice</i> <i>b) În cadrul orelor practice audienței necesită:</i> - să definească conceptul de probațiune juvenilă - să descrie procesul de evaluare - să aplice principiile în procesul de planificare a evaluării minorilor - să selecteze metodele folosite pentru culegerea informațiilor în procesul de evaluare - să delimiteze dimensiunile în procesul de evaluare a comportamentului infracțional - să caracterizeze tipurile de evaluare - să argumenteze fenomenul delincvenței juvenile în Republica Moldova	<i>Curs-prelegere</i> Proiector/laptop <i>Seminare.</i> Analiza/studiul legislației și practicii. Dezbateri. Lucrul în grup Studii de caz. Tablă flipchart	<i>Ore curs</i> Asalt de idei Lectura surselor din Lista bibliografică <i>Ore practice:</i> Soluționarea spețelor. Analiza literaturii de specialitate Analiza Studiilor de caz
Tema 2. Etiologia comportamentului delincvent, Teoriile comportamentului delincvent.		
<i>Ore curs</i> <i>a) Repere de conținut:</i> - Etiologia comportamentului delincvent - Teorii psiho-sociale ale devianților comportamentale - Teorii psiho – morale ale comportamentului deviant - Teorii biologice ale devianților comportamentale: Teoria anormalităților biologice, Teoria bio-tipologică, Teoria genetică, Teoria constituției criminale. <i>Ore practice</i> <i>b) În cadrul orelor practice audienței necesită:</i> - Să determine riscul manifestării comportamentelor deviante la diferite categorii de subiecți ai	<i>Curs-prelegere</i> Proiector/laptop <i>Seminare.</i> Analiza/studiul legislației și	<i>Ore curs</i> Asalt de idei Lectura surselor din Lista bibliografică <i>Ore practice:</i> Soluționarea spețelor. Analiza teoriilor

- Asigurarea respectării drepturilor copilului la stabilirea graficului de executare a muncii neremunerate în folosul comunității; - Aspecte psiho-sociale ale muncii neremunerate în folosul comunității. <i>Ore practice</i> <i>b) În cadrul orelor practice audienții necesită</i> - Să identifice rolul serviciului de probațiune în asigurarea executării pedepsei sub formă de muncă în folosul comunității; - Să argumenteze rolul și atribuțiile administrației publice locale; - Să delimiteze rolul și atribuțiile persoanelor cu funcții de răspundere ale organizațiilor la care minorul execută pedeapsa; - Să aplice în practică instrumentul de evaluare a riscului de recidivă; - Să aprecieze impactul demersurilor înaintate în instanța de judecată privind schimbarea măsurii de pedeapsă; - Să identifice abilitățile personale a minorului în procesul de stabilire a obiectului cu destinație socială;	<i>Seminare.</i> Analiza/studiul legislației și practicii. Dezbateri. Lucrul în grup Studii de caz. Tablă flipchart	<i>Ore practice:</i> Soluționarea spețelor. Analiza graficelor privind repartizarea orelor Analiza Studiilor de caz

VII. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă:

Evaluarea se va face în baza participării la curs, implicării în discuții și activități. Pentru aceasta vor fi utilizate grile de observații, unde vor fi indicate performanțele cursanților.

Pe lângă activitățile de grup desfășurate, vor fi și sarcini individuale: eseuri, rapoarte analitice. Este binevenită și autoevaluarea participanților la training.

Întrebări posibile de autoevaluare:

1. Ce lucruri noi am învățat la acest curs?
2. Ce aspecte necesită o documentare mai amănunțită?
3. Care sunt problemele cu care m-am confruntat?
4. Care sarcini au fost mai ușoare pentru mine și care au fost mai dificile?
5. Ce modalități noi de interacțiune cu beneficiarii am însușit?
6. Cum pot contribui la ameliorarea situației beneficiarilor care sunt condamnați la pedepse neprivative de libertate? etc.

B. Evaluarea finală va consta în teste pentru verificarea cunoștințelor la finele disciplinei, având ca finalitate prezentarea răspunsurilor la subiectele teoretice predate la orele de curs și la orele practice, precum și soluționarea cazurilor practice referitoare la organizarea activității de probațiune în privința minorilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

- 1) Codul Penal al Republicii Moldova din 18.04.2002, Monitorul Oficial, nr. 72-74 din 14.04.2009;
- 2) Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova din 14.03.2003, Monitorul Oficial, nr.104-110 din 07.06.03;
- 3) Codul de executare al Republicii Moldova din 24.12.2004, Monitorul Oficial, nr. 214-220 din 05.11.2010;
- 4) Legea cu privire la probațiune nr.8 din 14.02.08, Monitorul Oficial, nr.103-105 din 13.06.08;
- 5) Legea cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție nr. 297 din 24.02.99, Monitorul Oficial, nr. 39-41 din 22.04.99;
- 6) Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006, Monitorul Oficial, nr. 32-35 din 09.03.2007;
- 7) Hotărârea Guvernului nr. 918 din 05.10.1999 cu privire la crearea Centrului coordonator de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, Monitorul Oficial, nr. 112-114 din 14.10.1999;
- 8) Hotărârea Guvernului nr. 331 din 23.04.2009 cu privire la unele măsuri de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, Monitorul Oficial, nr. 86-88 din 08.05.2009;
- 9) Regulamentului cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1643 din 31.12.2003, Monitorul Oficial, nr. 16-18 din 23.01.2004),
- 10) Regulamentul privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 10.09.2010, Monitorul Oficial, nr. 166-168 din 14.09.2010);
- 11) Regulamentul Consiliului Centrului coordonator de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, aprobat prin decizia Consiliului la nr.3 din 30.12.08;
- 12) Ordin nr. 560 din 31.12.2008 cu privire la aprobarea condițiilor și formei contractului de acordare a asistenței psihosociale persoanelor liberate din locurile de detenție și a regulilor privind modul de întocmire a referatului presentințial de evaluare a personalității (Monitorul Oficial, nr. 10-11 din 23.01.2009);
- 13) Instrucțiunea cu privire la activitatea de probațiune sentințială în comunitate în privința condamnaților adulți și minori, aprobată prin Ordinul nr. 92 din 30 mai 2011;

Reglementări internaționale:

- 1) Convenția europeană cu privire la supravegherea condamnaților condiționali sau infractori liberați condiționat;
- 2) Regulile minimale ale Națiunilor Unite pentru elaborarea unor măsuri neprivative de libertate (Regulile de la Tokyo) 45-110 din anul 1990, Cea de-a 68-a ședință plenară, 14 decembrie 1990;
- 3) Principiile Națiunilor Unite pentru prevenirea delincvenței juvenile (Principiile de la Riyadh), Rezoluția 45/112 14 decembrie 1998, (a 68-a Sesiune Plenară);
- 4) Recomandarea Nr. R (92) 16 a Comitetului de Miniștri către statele membre referitoare la regulile europene asupra sancțiunilor aplicate în comunitate, adoptată de Comitetul de Miniștri în 19 octombrie 1992, cu ocazia celei de a 482-a reuniune a vice-miniștrilor;
- 5) Recomandarea (2000) 22 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre privind îmbunătățirea aplicării normelor europene cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare, adoptată de Comitetul de Miniștri pe 29 noiembrie 2000 la a 731-a întâlnire a vice-miniștrilor;
- 6) Recomandarea Rec (2003) 22 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind liberarea condiționată (parole), adoptată la 24 septembrie 2003 la cea de-a 853-a întrunire a vice-miniștrilor;

- 7) Recomandarea CM/Rec (2010) 1 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei, adoptată de către Comitetul de Miniștri la 20 ianuarie 2010, la cea de-a 1075-a adunare a vice-miniștrilor;

Practica judiciară:

- 1) Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 14 noiembrie 2008 cu privire la practica aplicării unor prevederi ce reglementează punerea în executare a hotărîrilor judecătorești cu caracter penal; <http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTARIREA>
- 2) Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.8 din 4 iulie 2005 despre aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației naționale și internaționale privind aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității și executarea acestei pedepse (Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, nr.12, pag.15); <http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTĂRÎREA>
- 3) Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.39 din 22 noiembrie 2004 cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii (Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, nr.7, pag.6); <http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTĂRÎREA>
- 4) Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.16 din 31 mai 2004 cu privire la aplicarea în practica judiciară a principiului individualizării pedepsei penale, (Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2004, nr.6, pag.22); <http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTĂRÎREA>

Literatură de specialitate:

- 1) Dolea I., Zaharia V., Revista de științe penale, supliment 2007, Culegere de acte naționale și internaționale în domeniu penal, volumul I, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2007;
- 2) Ciobanu V., Rotaru V., Zaharia V., Dolea I., Justiția Juvenilă; Instituția probațiunii în sistemul de drept al Republicii Moldova; Mediarea penală. PNUD Moldova, Institutul Național al Justiției. - Ch. : ELAN POLIGRAF S.R.L., 2009 – (Seria: Suporturi de curs). – Cartea a 11-a. – 296 p.
- 3) Zaharia V., Popa Vl., Popa V., Astrahan L., Ghidul consilierului de probațiune, - Ch.: Tipogr. „BonsOffices” S.R.L., 2009, 220 p. ;
- 4) Zaharia V., Popa V., Rotaru V., Martin D., Beldiga C. Alternative la detenție. Raport de evaluare. - Ch. :, „Helmax-Exim” SRL, 2009, 184 p. ;
- 5) Dolea I., Zaharia V., Rotaru V., Popa V., Probațiunea în Republica Moldova. Raport de monitorizare. - Ch.: Tipogr. „BonsOffices” S.R.L., 2011, 100 p. ;
- 6) Florian Gh., Zaharia V., Dilion M., Popa V., Moraru-Chilimar R., Probațiunea prezentențială în privința minorilor. Teorie și practică, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2005;
- 7) Ulianovschi X., Mîrza V., Golubțov I., Rijicova S., „Ghid privind munca neremunerată în folosul comunității aplicată față de minori”, IRP, Chișinău, 2006;
- 8) Vulpescu A., N. Canțer, D. Postu, Iu. Adam, „Pregătirea pentru liberare a deținuților”, IRP, Chișinău, 2007;
- 9) Caciamac L., Zaharia V., Canțer N., Postu D., Raportul misiunii de evaluare a necesităților în domeniul pregătirii pentru liberare a deținuților. - Institutul de Reforme Penale. – Ch. : Helmax-Exim, 2006 (Tipogr. „BonsOffices”), 92 p. ;

- 10) Cojocaru V., Zaharia V., Cepraga I., Adam Iu., Vulpescu A., Pregătirea pentru liberare a deținuților. - Ch. : „Cu drag” SRL, 2009, 196 p. ;
- 11) Pritcan V., Gribincea T., Moraru-Chilimar R., Cojocaru A., Fiscuci C., Popa V., Dumbrăveanu V., Lungu V., Popovici M., Reintegrarea socială a persoanelor liberate din locurile de detenție. Ghid practic, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2007;
- 12) Dolea I., Zaharia V., Ardeleanu D., Cepraga I., Șarban S., Capacități și abilități de reintegrare socială a deținuților. Cercetare sociologică. - Institutul de Reforme Penale – Ch. : „BonsOffices” SRL, 2009, 56 p. ;
- 13) Ciobanu D., Bolotovici L., Popa V., Gribincea T., Zaharia V., Reintegrarea socială a persoanelor liberate din locurile de detenție, IRP, Chișinău, 2009;
- 14) Zaharia V., Pistrinciuc V., Racu A., Raport de monitorizare și evaluare a activității de reintegrare socială a persoanelor liberate din locurile de detenție. - Ch. : „Cu drag” SRL, 2009, 36 p. ;
- 15) Zaharia V., Harconiță N., Popa V., Ghid de implicare comunitară în activitatea de probațiune în privința minorilor. - Ch.: „BonsOffices” S.R.L., 2010, 68 p.;
- 16) Anton M. Van Kalmthout, Reintegrarea socială și supravegherea infractorilor în opt țări europene, Craiova, 2004;
- 17) Durnescu I., Manualul consilierului de reintegrare socială și supraveghere, Craiova, 2001;
- 18) <http://www.irp.md/probatiune.php>;
- 19) <http://www.justice.gov.md>;
- 20) <http://www.cepprobation.org/>
- 21) www.probatiune.gov.md